

KÖLELİK ŞİİRLERİ

HENRY W. LONGFELLOW

VakıfBank Kültür Yayınları: 0037
Edebiyat: 011

KÖLELİK ŞİİRLERİ
HENRY WADSWORTH LONGFELLOW

Özgün adı
Poems on Slavery
Türkçesi
Tamer Gülbek

Yayın Müdürü
Dr. Hasan Aksakal

Tasarım ve Yayın Kimliği
Bülent Erkmn

Tasarım Uygulama ve
Yayın Standartları
Barış Akkurt, BEK

Kapak Görseli
Dilek Baş Altay

Kitap Editörü
Dr. Erdem İlgı Akter

Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Son Okuma
Mutlu Dursun

Tasarım Danışmanlığı
BEK

VakıfBank Kültür Yayınları
Büyükdere Caddesi
No: 97 – Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş.,
2020

ISBN 978-605-7947-30-7

Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Ofset Yapımevi
Şair Sokak No: 4, Çağlayan Mahallesi,
34410 Kağıthane, İstanbul
Telefon: 0 212 295 86 01
Sertifika No: 45354

1. Baskı: Şubat 2020

KÖLELİK ŞİİRLERİ

HENRY W. LONGFELLOW

TÜRKÇESİ
TAMER GÜLBEK

HENRY WADSWORTH LONGFELLOW

Henry Wadsworth Longfellow, 27 Şubat 1807'de ABD'de, Portland, Massachusetts'te doğdu [Portland daha sonra Maine'e bağlandı]. 24 Mart 1882'de Cambridge, Massachusetts'te öldü. *The Song of Hiawatha* (1855) (Hiawatha'nın Şarkısı) ve "Paul Revere's Ride" (1863) (Paul Revere'in Koşusu) gibi eserleriyle tanınan, 19. yüzyılın en popüler Amerikalı şairiydi. Longfellow 1825'te Bowdoin Üniversitesi'nden mezun oldu. 1826'da Avrupa'ya ilk gidişinde Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca öğrendi. 1829'da Amerika'ya geri döndü ve Bowdoin Üniversitesi'nde profesörlüğe başladı. Daha sonra Harvard Üniversitesi'nden gelen profesörlük teklifini kabul etti ve bu görevle ilişkili olarak 1835'te bu kez Almanya'ya gitti. 1836'da Harvard'a döndü ve orada 1854'e kadar 18 yıl boyunca Modern Diller bölümünün başkanlığını yaptı.

Başlıca önemli eserleri şunlardır:

Ballads and Other Poems (Baladlar ve Diğer Şiirler) (1842),

Poems on Slavery (Kölelik Şiirleri) (1842),

The Song of Hiawatha (Hiawatha'nın Şarkısı) (1855),

The Courtship of Miles Standish (Âşık Miles Standish) (1858),

Dante Alighieri, *The Divine Comedy* (İlahi Komedya) (1861) (Çeviri),

The Tales of a Wayside Inn (Yol

Kenarındaki Bir Hanın Hikâyeleri) (1863).

TAMER GÜLBEK

Tamer Gülbek (1965, Ankara) Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. İlk şiiri 1998'de *Varlık*'ta yayımlandı. Şiirleri ve şiir üzerine yazılarıyla, *Kitap-lık*, *Ludingirra*, *Virgül* gibi çeşitli dergilerde yer aldı. Ayrıca başta Ç.N. (*Çevirmenin Notu*) olmak üzere, çeşitli edebiyat dergilerinde şiir çevirileri yayımlandı. Kitapları: *Şiir: Zefiran* (2008), *Suda Tuhaf Hareketler* (2009), *Güven Park* (2010), *Yabancı Dil* (2013), *Tümünü Görüntüle* (2018); Eleştiri/Deneme: *Şiirle Tutulan* (2010); Çeviri: *Enoch Arden*-Alfred Lord Tennyson (2018).

İÇİNDEKİLER

Çevirmenin Önsözü

006

Kölelik Şiirleri

014

Janet Harris
Longfellow'un *Kölelik Şiirleri*

066

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ

TAMER GÜLBEK

Henry Wadsworth Longfellow, 27 Şubat 1807'de ABD'de, Portland, Massachusetts'te doğdu [Portland daha sonra Maine'e bağlandı]. 24 Mart 1882'de Cambridge, Massachusetts'te öldü. *The Song of Hiawatha* (1855) (Hiawatha'nın Şarkısı) ve *Paul Revere's Ride* (1863) (Paul Revere'in Koşusu) gibi eserleriyle tanınan, 19. yüzyılın en popüler Amerikalı şairiydi.

LONGFELLOW'UN GENÇLİĞİ

Longfellow özel okullarda ve Portland Akademisi'nde okudu. 1825'te Bowdoin Üniversitesi'nden mezun oldu. Üniversitede özellikle Sir Walter Scott'ın romanslarından ve Washington Irving'in *Sketch Book*'undan etkilendi; şiirleri ulusal dergilerde yayınlanmaya başladı. Çeviri konusunda o kadar yetkindi ki kendisine, ilkin Avrupa'da eğitim görmek koşuluyla, modern dillerde profesörlük teklif edildi.

Avrupa'ya ilk gidişinde Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca öğrendi. 1829'da Amerika'ya geri döndü ve Bowdoin

Üniversitesi'nde profesörlüğe ve kütüphaneciliğe başladı. Ders kitapları yazdı, şiir ve düzyazı çevirileri yaptı; Fransız, İspanyol ve İtalyan edebiyatı üzerine makaleler yazdı. Daha sonra Harvard Üniversitesi'nden gelen profesörlük teklifini kabul etti ve bu görevle ilişkili olarak 1835'te bu kez Almanya'ya gitti. Bu seyahatinde İngiltere, İsveç ve Hollanda'yı da ziyaret etti. 1831'de evlendiği ilk eşinin vefatından sonra 1835'te Heidelberg'e yerleşti. Burada Alman Romantik Hareketinin etkisi altına girdi.

**HIAWATHA'NIN ŞARKISI,
PAUL REVERE'İN KOŞUSU VE DİĞER ŞİİRLER**

1836'da Longfellow Harvard'a döndü ve meşhur Craigie House'a yerleşti. Bu ev, 1843'te tekrar evlendiğinde kendisine düğün hediyesi olarak verilecekti. 1835'te basılan seyahat notları *Outre-Mer* fazla ses getirmedi. 1839'da, "Hymn to the Night", "The Psalm of Life" ve "The Light of the Stars" gibi şiirleri de içeren kitabı *Voices of the Night* (Gecenin Sesleri) yayımlandı ve kısa sürede popüler oldu. Aynı sene, Avrupa seyahatlerini idealize eden *Hyperion* adlı romantik romanı da yayımlandı. 1842'de basılan ve "The Wreck of the Hesperus" ve "The Village Blacksmith" gibi meşhur şiirleri içeren *Ballads and Other Poems* (Baladlar ve Diğer Şiirler) adlı kitabı bütün Amerika'da yankı buldu. Kölelik karşıtı duygularını yansıttığı *Poems on Slavery* (Kölelik Şiirleri) de aynı sene yayımlandı. 1847'de yayımladığı naratif şiiri *Evangeline*

o kadar popüler oldu ki, Amerika'da neredeyse girmedeği ev kalmadı. Akadya (Doğu Kanada) bölgesinde yaşayan Fransız yerleşimcilerin İngiliz ordusu tarafından dağıtılmalarıyla ayrılmak zorunda kalan iki âşığın duygusal öyküsünü anlatan bu şiirde, âşıklar Evangeline ve Gabriel, Gabriel'in ölümüne yakın tekrar bir araya gelirler.

Longfellow Harvard'da 18 yıl boyunca Modern Diller bölüm başkanlığı yaptı ve 1854'te öğretmenliği bıraktı. 1855'te, Henry Rowe Schoolcraft'ın Kuzey Amerika yerlileri üzerine yazdığı iki kitabı temel alarak ve Fin efsanesi Kalevala'da kullanılan 'trochaic' veznini uyarlayarak yazdığı *The Song of Hiawatha*'yı (1855) (Hiawatha'nın Şarkısı) yayımladı. Kitap kısa sürede çok sevildi. Hiawatha, halkının lideri olan ve Minnehaha'yla evlenen bir Ojibwa Kızılderilisiydi. Hem şiirin kendisinin hem de neşeli vezninin sonraki dönemlerde birçok parodisi yapıldı.

Longfellow'un büyük popüler başarı elde eden bir başka eseri de *The Courtship of Miles Standish* (1858) (Âşık Miles Standish) adlı uzun şiiridir. Ancak 1861'de kazayla elbisesi tutuşup yanarak ölen ikinci karısının derin acısı onu melankoliye sürüklemiştir. Bu dönemde, ruhsal bir avuntu arayışıyla, Dante'nin *The Divine Comedy*'sini (İlahi Komedi) tercüme etti. Bu çeviri, bugüne dek yapılan en etkili *The İlahi Komedi*ya çevirilerinden birisi olarak kayda geçmiştir. Ayrıca Dante'yle ilgili yazdığı altı sone de en iyi şiirleri arasında kabul edilmektedir.

Geoffrey Chaucer'ın *The Canterbury Tales*'ini (Canterbury Hikâyeleri) model alan ve 1863'te yayımlanan *The Ta-*

les of a Wayside Inn (Yol Kenarındaki Bir Hanın Hikâyeleri) Longfellow'un anlatımcı yeteneğini ortaya koyar. Kitabın ilk şiiri olan "Paul Revere's Ride" (Paul Revere'in Koşusu) bütün Amerika'nın sevgisini kazanmıştır. Bir atın dört nala gidişini anımsatmak üzere 'anapestic tetrameter' ölçüsüyle yazdığı bu halk baladı, Amerikan Devriminin bir kahramanını ve onun Concord, Massachusetts'e saldırmak üzere olan İngilizleri Amerikalılara haber vermek için atıyla yaptığı geceyarısı koşusunu anlatır. Revere'in koşusunun anlatımında tarihî hatalar olsa da, şiir zaman içinde bir Amerikan efsanesi hâline gelmiştir. 1872'de Longfellow, bir şaheser oluşturmak amacıyla kaleme aldığı ve başlangıcından itibaren Hıristiyanlığı anlatan bir üçleme olan *Christus: A Mystery*'yi (Christus: Bir Gizem) yayımladı. Bunu *Judas Maccabaeus* ve *Michael Angelo* adlı iki dramatik şiir izledi. Ancak 1843'te basılan *The Spanish Student*'ın (İspanyol Öğrenci) gösterdiği gibi, onun dehası dramatik bir deha değildi. Buna rağmen, 1882'deki ölümünden çok sonra, bu vaktiyle gözardı edilen çalışmalarının en iyi işleri arasında yer aldığına kanaat getirildi.

Longfellow'un müthiş popülaritesi, ülkesinde şiirin statüsünün yükselmesine yol açmış ve Avrupa edebî kültürünün Amerikalı okuyuculara ulaşmasında büyük rol oynamıştır.

KÖLELİK ŞİİRLERİ'NİN YAZILIŞI

Longfellow 1842'de, sağlık sorunları nedeniyle öğretmenliğe ara verdiği bir dönemde Avrupa'ya üçüncü bir seyahat

daha yapmıştı. Almanya ziyaretinin sonlarına doğru yazdığı “Mezzo Cammin” adlı sonede şöyle diyor: “Ömrümün yarısı geçti ve ben/ İzledim yılların akıp gidişini elimden/ Ve yapamadım gençken düşündüğüm şeyi/ Yani bir şarkı kulesi inşa etmeyi.” Böyle bir ağıt yazmasına rağmen, aslında yazınsal hayatının en güçlü dönemine girmek üzereydi. Almanya’da şair Ferdinand Freiligrath ile yakın bir arkadaşlık kurdu ve İngiltere’de daha önce tanışmış olduğu Charles Dickens ile samimiyeti ilerletti. Her iki edebî şahsiyetin toplumsal meseleler konusundaki yaklaşımlarından etkilenerek, Amerika’ya dönüş yolculuğunu *Kölelik Şiirleri*’nin (1842) yazılışı için bir fırsata çevirdi. Bu gemi yolculuğu esnasında, kitabı oluşturan sekiz şiirin yedisini yazmıştı. Daha önceki bir şiirini temel alarak yazdığı ve bu ince kitabın son şiirini oluşturan “The Warning” (Uyarı), “*bu topraklardaki düşkün ve kör bir Samson*” imgesinin, “*Özgürlüklerimizin muazzam Tapınağı/ Çirkin bir enkaz ve yalan yığınına dönüşene dek/ Bu Devletin sütunlarını sallayabilecek*” güce sahip olduğunu vurgulayarak bitiriyordu kitabı. Kitap köleliğin kaldırılmasından yana olan okurları memnun etti. Bunların arasında Longfellow’un yakın arkadaşı Charles Sumner ve New England Kölelik Karşıtları Derneği de vardı. Longfellow bu derneğe hiçbir telif ücreti talep etmeden kitabın yeniden basımı ve dağıtımı için yetki vermiştir. Bununla birlikte, kitabın yayımlanışı, Hawthorne gibi diğer bazı arkadaşlarını oldukça şaşırtmıştır. Çünkü *Kölelik Şiirleri*’yle beraber Longfellow şiiri kamusal meselelere ilk kez bu kadar doğrudan ilgi göstermeye başlıyordu. Artık bir şair olarak hem sesini hem de

okuyucusunu bulan Longfellow, kişisel mutluluğa da ulaşmak üzereydi. Kitabın basımından bir yıl sonra, 1843 Temmuzunda Frances Appleton ile dünya evine girdi ve gelinin babası düşün hediyesi olarak kendilerine meşhur Craigie House'u hediye etti.

KÖLELİK ŞİİRLERİ'NİN ÖNEMİ

Kölelik Şiirleri yalnız edebî değeriyle değil, tarihî değeriyle de önemlidir. Longfellow'un doğum yeri olan Portland sonradan Maine'e bağlanmıştır. *Kölelik Şiirleri*'nin önemi de Maine'deki kölelik karşıtı hareket incelendiğinde ortaya çıkmaktadır. O dönemde, köleliğin iptali için başlatılan hareket Kuzeyde, belki de en az Maine'de karşılık bulmuştur. Maine hem coğrafi açıdan hem de demografik yapı açısından, esas çatışmanın yaşandığı bölgelerden oldukça uzaktı. Bu nedenle buradaki kölelik karşıtı tepkiler oldukça zayıftı. Kitap yayımlandığında, Longfellow ünü çoktan Amerika'ya yayılmış bir şairdi. Fantastik ve romantik mitlerden oluşan önceki külliyatı dikkate alındığında, Longfellow bu kitabıyla ilk kez toplumsal bir meseleye odaklanıyordu. Longfellow'un en ince kitabı olan *Kölelik Şiirleri*, önceki şiirlerinin ruhunu ve işçiliğini taşımakla beraber, onlardan daha ciddi ve derin bir içerik taşıyordu. Bu şiirler basit, zarif ama güçlü şiirlerdi. Yayımlandıktan sonra kitabın aldığı tepkiler genelde oldukça olumluydu. Bununla birlikte, Longfellow'un böyle politik bir meseleye ilgi göstermesinden

hoşlanmayanlar da oldu. Örneğin *Graham's Magazine* adlı derginin editörü kitaba bir değerlendirme yazısı yazamayacağına, çünkü 'slavery' (kölelik) kelimesinin Philadelphia'da hiçbir dergide kullanılmasına müsaade edilmediğini söylemişti. Derginin yayıncısı kitabın adını dahi yazmaya itiraz etmişti. Longfellow mizaç olarak köleliğe karşıydı. O bir Üniteryendi ve insanlığın temelde iyi olduğuna ve Hıristiyanlığın iyiliksever hedeflere ulaşma potansiyeli taşıdığına inanıyordu. *Kölelik Şiirleri*'nin tonu duygusal, biçemi retorik ve içeriği melodramatikti. 1842'de bu denli meşhur bir şair için böyle bir kitap yayımlatmak gerçekten cesaret isteyen bir işti. Bu kitap bugünün bakışıyla okuyucuya fazla yumuşak gelebilir; ancak kendi dönemi düşünüldüğünde ve yazarının da Profesör Longfellow olduğu hesaba katıldığında, *Kölelik Şiirleri*'nin önemi daha iyi anlaşılır. Öyle ki, Longfellow'un bütün eserleri Philadelphia'da yayımlandığında, *Kölelik Şiirleri* kitaba alınmamıştı ve bu tamamen yazarın iznine başvurulmadan alınmış siyasî bir karardı.

Amerikan edebiyatında şairlerin köleliği konu edinmeleri oldukça gecikmiştir. Ulusal bir edebiyat inşa edilirken, şairler Amerika'nın hatalarına odaklanmaktan çok, onu övmeyi tercih etmişlerdir. Longfellow da bu kitabından sonra kölelik meselesine bir daha dönmemiştir. Bununla birlikte onun kölelik karşıtlığı güçlü bir şekilde devam etmiştir. Daha sonra Emerson, Thoreau, Whitman ve Melville gibi yazarlar da, her zaman nazım türünde olmasa da, kölelik karşıtı eserler vermişlerdir. Bu yazarların eserleri, kendi zamanlarının en büyük ahlakî, siyasî ve toplumsal

açmazının çözümüne büyük katkılar yapmıştır. Bu tavrın ardında yatansa, bu yazar ve şairlerin kendi bağımsız ruhları ve her insanın doğuştan özgürlüğü hakettiğine olan sarsılmaz inançlarıydı.

Henry Wadsworth Longfellow'u bu kısa ama önemli eseriyle Türk okuruyla ilk kez buluşturuyor olmaktan son derece mutluyum. Umarım içimizdeki özgürlük aşkı hiçbir zaman sönmez.

Keyifli okumalar dilerim.

İzmir, 2 Şubat 2020